

DOI <https://doi.org/10.51647/kelm.2022.1.30>

ISTOTA I STRUKTURA STATUSU ADMINISTRACYJNOPRAWNEGO DEPARTAMENTU OCHRONY INTERESÓW SPOŁECZEŃSTWA I PAŃSTWA NARODOWEJ POLICJI

Vladyslav Roik

*aspirant Katedry Administracji Publicznej i Administracji
Narodowej Akademii Spraw Wewnętrznych (Kijów, Ukraina)
ORCID ID: 0000-0002-9108-6267
e-mail: RoikVladyslav@ukr.net*

Adnotacja. Ustalono, że status administracyjnoprawny Departamentu Ochrony Interesów Społeczeństwa i Państwa, jako odrębnej jednostki Narodowej Policji, składa się również z trzech jednostek: celowej, organizacyjno-zarządczej i funkcjonalno-kompetencyjnej. Powołanie jednostki docelowej wynika z celu utworzenia Departamentu Ochrony Interesów Społeczeństwa i Państwa, który można scharakteryzować jak: zapewnienie porządku publicznego i bezpieczeństwa; ochrona praw, wolności i uzasadnionych interesów obywateli i osób publicznych. Blok organizacyjny statusu administracyjnoprawnego Departamentu Ochrony Interesów Społeczeństwa i Państwa, który charakteryzuje dokładnie w jaki sposób zbudowana jest wewnętrzna struktura tego organu. Warto zauważyć, że ogólne informacje na temat struktury, liczby personelu, zadań i funkcji Departamentu Ochrony Interesów Społeczeństwa i Państwa stanowią informacje służbowe, które nie zostały publicznie ujawnione. Struktura organizacyjna i struktura kadrowa Departamentu Ochrony Interesów Społeczeństwa i Państwa są zatwierdzane w sposób ustalony przez prawo Ukrainy.

Słowa kluczowe: Narodowa Policja Ukrainy, status prawny, kompetencje, Departament Ochrony Interesów Społeczeństwa i Państwa, uprawnienia, stosunki administracyjnoprawne.

ESSENCE AND STRUCTURE OF THE ADMINISTRATIVE AND LEGAL STATUS OF THE DEPARTMENT OF PROTECTION OF THE INTERESTS OF SOCIETY AND THE STATE OF THE NATIONAL POLICE

Vladyslav Roik

*Postgraduate Student at the Department of Public Administration
National Academy of Internal Affairs (Kyiv, Ukraine)
ORCID ID: 0000-0002-9108-6267
e-mail: RoikVladyslav@ukr.net*

Abstract. It is determined that the administrative and legal status of the Department for the Protection of the Interests of Society and the State, as a separate unit of the National Police, also consists of three blocks: target, organizational and managerial and functional and competence. The purpose of the target bloc stems from the goal of creating a Department for the Protection of the Interests of Society and the State, which can be described as: ensuring public order and security; protection of the rights, freedoms and legitimate interests of citizens and public figures. Organizational block of the administrative and legal status of the Department for the Protection of the Interests of Society and the State, which characterizes how the internal structure of this body is built. It should be noted that general information about the structure, number of staff, tasks and functions of the Department for the Protection of the Interests of Society and the State is official information that is not publicly disclosed. The organizational structure and staff of the Department for the Protection of the Interests of Society and the State shall be approved in accordance with the procedure established by the legislation of Ukraine.

Key words: National Police of Ukraine, legal status, competence, Department of protection of interests of society and the state, powers, administrative and legal relations.

СУТНІСТЬ ТА СТРУКТУРА АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО СТАТУСУ ДЕПАРТАМЕНТУ ЗАХИСТУ ІНТЕРЕСІВ СУСПІЛЬСТВА І ДЕРЖАВИ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ

Владислав Роїк

*аспірант кафедри публічного управління та адміністрування
Національної академії внутрішніх справ (Київ, Україна)
ORCID ID: 0000-0002-9108-6267
e-mail: RoikVladyslav@ukr.net*

Анотація. Визначено, що адміністративно-правовий статус Департаменту захисту інтересів суспільства і держави, як окремого підрозділу Національної поліції, також складається із трьох блоків, таких як: цільовий, організаційно-управлінський та функціонально-компетенційний. Призначення цільового блоку витікає із мети

створення Департаменту захисту інтересів суспільства і держави, яку можна охарактеризувати як забезпечення публічного порядку і безпеки; захист прав, свобод та законних інтересів громадян і публічних осіб. Організаційний блок адміністративно-правового статусу Департаменту захисту інтересів суспільства і держави характеризується як саме побудована внутрішня структура даного органу. Варто зауважити, що загальні відомості про структуру, чисельний склад персоналу, завдання та функції Департаменту захисту інтересів суспільства і держави становлять службову інформацію, яка публічно не розголошується. Організаційна структура та штат персоналу Департаменту захисту інтересів суспільства і держави затверджуються у встановленому законодавством України порядку.

Ключові слова: Національна Поліція України, правовий статус, компетенція, Департамент захисту інтересів суспільства і держави, повноваження, адміністративно-правові відносини.

Постановка проблеми. Поліція є основним державним правоохоронним органом в Україні, що зумовлює специфіку її адміністративно-правового статусу, тобто як суб'єкта забезпечення і гарантування соціальної безпеки, дотримання законності і порядку в країні. Відомо, що визначення ролі та особливостей діяльності будь-якого із суб'єктів правових відносин можливе лише за умови ґрунтовного аналізу їхнього правового статусу, який відображає основні сторони взаємовідносин будь-якої особи з державою та суспільством. У зв'язку із цим виникає гостра необхідність у дослідженні особливостей адміністративно-правового статусу Департаменту захисту інтересів суспільства і держави Національної поліції як суб'єкта забезпечення публічної безпеки і порядку з метою визначення завдань, повноважень, гарантій та принципів діяльності поліції у цій сфері.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Наукова категорія «адміністративно-правовий статус» є фундаментальною для правознавства, яку вивчали багато дослідників, наприклад: С.С. Алексєєв, В.Б. Авер'янов, І.П. Голосніченко; визначення правового статусу правоохоронних органів розглядали у своїх працях О.М. Бандурка, О.І. Безпалова, В.М. Гарашук, І.П. Голосніченко, О.Ю. Дрозд, В.К. Колпаков, О.В. Кузьменко, В.В. Сокурєнко, Г.С. Семаков та інші.

Проте слід зазначити, що департамент захисту інтересів суспільства і держави є новим державним органом, який входить до структури Національної Поліції України, і до цього часу науковцями не визначено його адміністративно-правовий статус, що ускладнює характеристику цілей, компетенцій, функцій, організації роботи даного департаменту.

Мета статті – охарактеризувати сутність та структуру адміністративно-правового статусу департаменту захисту інтересів суспільства і держави національної поліції.

Виклад основного матеріалу. Адміністративно-правовий статусу є фундаментальною науковою категорією правознавства.

У тлумачному словнику української мови слово «статус» означає: 1) у міжнародному праві – становище, стан; 2) в загальному значенні – певний стан чого-небудь (Білодід, 1980: 671).

За О.В. Мальком, правовий статус – це комплексна інтеграційна категорія, що відображає взаємовідносини суб'єктів суспільних відносин, особи і суспільства, громадянина і держави, індивіда та колективу, а також інші соціальні зв'язки (Матузов, Малько, 1997: 237).

Дослідник А.В. Панчишин робить висновок, що правовий статус є складною категорією, що характеризується системністю, універсальністю та комплексністю. Вона відіграє надзвичайно важливу роль в організації суспільних відносин, оскільки шляхом встановлення прав, обов'язків, а також гарантій їх реалізації визначає основоположні принципи взаємодії суб'єктів правовідносин та визначає місце конкретного суб'єкта в суспільстві. Правовий статус характеризується чіткою системністю та стабільністю, що, з одного боку, надає суб'єктам відносин певні гарантії реалізації своїх прав, а з іншого, запобігає зловживанню наданими їм правами (Панчишин, 2010: 97).

Дослідниця О.Ф. Скакун визначає термін «правовий статус» як систему закріплених у нормативно-правових актах і гарантованих державою прав, свобод, обов'язків, відповідальності, відповідно до яких індивід як суб'єкт права (тобто як такий, що має правосуб'єктність) координує своє поведінку в суспільстві» (Скакун, 2001: 381).

А.В. Панчишин зазначає, що правовий статус є самостійною категорією та характеризується наступними ознаками.

Правовий статус має універсальний характер, оскільки поширюється на всіх суб'єктів.

Відображає особливості особи та держави як учасників суспільних відносин та ступінь і характер їх взаємодії.

Права та свободи, що складають основу статусу, не можуть реалізуватись без інших його компонентів – обов'язків та відповідальності.

Ця категорія забезпечує системність прав, свобод та обов'язків.

Елементи структури правового статусу є взаємозалежними та взаємодіючими.

Правовий статус певною мірою характеризується відносною стабільністю (Панчишин, 2010: 96).

Науковці О.Г. Безпалова та Д.О. Горбач уточнюють, що саме поняття «правовий статус» має загальний характер, відображає загальні характеристики суб'єкта права (фізичної чи юридичної особи) щодо інших індивідів або органів держави у певній системі. Натомість більш точний зміст статусу формують норми відповідних галузей права: конституційного, адміністративного, кримінального, цивільного тощо (Безпалов, Горбач, 2017).

Д.Н. Бахрах вважає, що адміністративно-правовий статус – це правове становище особи в її взаємовідносинах із суб'єктами виконавчої влади, що врегульоване нормами державного й адміністративного права (Бахрах, 1989: 61).

Таким чином, усі елементи адміністративно-правового статусу Національної поліції виникають з її місця в системі державних органів виконавчої влади та системі правоохоронних органів України.

На думку В. Безега, адміністративно-правовий статус Національної поліції складається з таких елементів: 1) компетенція та повноваження (права та обов'язки); 2) завдання, функції та принципи діяльності; 3) відповідальність, правові та соціальні гарантії діяльності (Безега, 2020: 126).

Під адміністративно-правовим статусом Національної поліції В.В. Майоров розуміє: врегульоване нормами адміністративного права її ієрархічне становище в системі публічної влади, що визначається властивостями цільового (мета, завдання, функції), структурно-організаційного (система, структура, взаємозв'язки, підконтрольність, підзвітність), компетенційного (адміністративні права й обов'язки, предмети відання, гарантії діяльності) елементів (Майоров, 2020: 92).

Вважаємо цілком прийнятну думку Д. Власенко, що адміністративно-правовий статус Національної поліції України доцільно визначити як закріплене нормами адміністративного права положення Національної поліції у взаємовідносинах внутрішнього характеру, а також з органами виконавчої влади, їх посадовими та службовими особами, громадськістю. Особливості цього статусу визначаються Законом України «Про Національну поліцію». Важливим необхідним кроком на шляху до оптимізації вказаного статусу сьогодні є Закон України «Про Дисциплінарний статут Національної поліції України» (Гриценко, 2018: 47).

Під адміністративно-правовим статусом Національної поліції як суб'єкта сектору безпеки і оборони В. Безега пропонує розуміти врегульоване адміністративно-правовими нормами юридичне становище Національної поліції в системі органів забезпечення національної безпеки, яке визначається її соціальним призначенням, межами та основними векторами діяльності, а також відповідними повноваженнями, якими вона користується в процесі охорони правопорядку, забезпечення прав та свобод громадян і безпеки в суспільстві (Безега, 2020: 126).

Схожу думку розділяє і науковець Г.Р. Парханов, який вказує, що під адміністративно-правовим статусом Національної поліції як суб'єкта здійснення превентивної діяльності варто розуміти регламентовану нормами адміністративного законодавства систему структурних елементів, які об'єднують призначення, функції, організацію діяльності, компетенцію та юридичну відповідальність посадових осіб, які працюють у цих органах, що, у свою чергу, допомагає органам Національної поліції реалізувати свої повноваження у сфері превентивної (профілактичної) діяльності (Парханов, 2018: 146).

Відомо, що до складу Департаменту захисту інтересів суспільства і держави Національної поліції можуть входити слідчі, оперуповноважені, юристи та інші посадові особи, які виконують покладені на них обов'язки.

Відповідно, адміністративно-правовий статус працівника поліції, за визначенням М.С. Небеської, – це врегульована адміністративно-правовими нормами система взаємопов'язаних елементів, що характеризують правове становище працівника поліції у правовідносинах з іншими державними органами, органами місцевого самоврядування, їхніми посадовими особами, фізичними та юридичними особами, а також з іншими поліцейськими під час виконання своїх посадових обов'язків, та характеризують його як суб'єкта державно-владних повноважень (Небеська, 2021: 75).

В.А. Глуховець наголошує, що під адміністративно-правовим статусом працівника Національної Поліції слід розуміти сукупність його прав, обов'язків, правових обмежень, гарантій діяльності і юридичної відповідальності. Працівники поліції мають статус: 1) загальний статус громадянина України; 2) спеціальний статус, який визначено законом України «Про Національну поліцію»; 3) статус визначений посадою, на якій перебуває поліцейський. Кожен рівень правового статусу працівника поліції характеризується певним об'ємом прав, обов'язків, обмежень, гарантій та відповідальності (Глуховець, 2017: 42).

Спираючись на вищевказані положення, можна визначити місце адміністративно-правового статусу Департаменту захисту інтересів суспільства і держави Національної поліції України у загальній системі права, ґрунтуючись на тому, що: по-перше, Національна поліція України та її структурні підрозділи, департаменти являють собою єдиний державний орган, по-друге, здійснює правоохоронну діяльність в Україні, по-третє, пронизує сфери державного управління та правоохоронної діяльності, по-четверте, забезпечує захист інтересів суспільства (територіальних громад) і держави.

Отже, під адміністративно-правовим статусом Департаменту захисту інтересів суспільства і держави Національної поліції України слід розуміти його правове положення в системі державного управління та правоохоронної діяльності, що характеризується закріпленням у законодавстві України мети його роботи, завдань, положень, функцій, повноважень, обов'язків, гарантій та відповідальності, що дозволяє йому бути активним учасником адміністративно-правових відносин.

Розглянувши і порівнявши різні погляди науковців на структуру адміністративно-правового статусу Національної поліції, можна зробити висновок, що фундаментальним його складником є її компетенція і повноваження. Після з'ясування сутності адміністративно-правового статусу Департаменту захисту інтересів суспільства і держави Національної поліції важливо охарактеризувати його структуру.

Термін «структура», в академічному тлумачному словнику української мови розглядається із двох позицій: 1) взаєморозміщення та взаємозв'язок складових частин цілого; будова; 2) устрій, організація чого-небудь (Білодід, 1980: 789).

На переконання деяких науковців з юриспруденції (Власенко, 2016; Майоров, 2020; Панчишин, 2010; Парханов, 2018; Скакун, 2001), структура правового статусу кожного державного органу повинна складатися із таких базових елементів: призначення органу, що проявляється в його завданнях (мета діяльності); функцій, які визначають конкретні напрямки роботи цього органу; повноважень, які дають право незалежно діяти; компетенції органу, що реалізується в його актах і діях; внутрішньої організації роботи та управління; відповідальності перед державою і суспільством.

Оскільки Національна поліція є державним органом, то певною мірою таке визначення є доречним. Проте слід уточнити, що на даний орган покладена правоохоронна функція, безпеки і оборони.

Структура адміністративно-правового статусу Національної поліції як суб'єкта сектору безпеки і оборони – це внутрішня будова та чіткий порядок розташування відповідних його елементів, що забезпечують збереження основних властивостей у разі різних внутрішніх і зовнішніх змін (Безега, 2020: 126).

Вчені О.І. Безпалова та Д.О. Горбач виділяють структуру адміністративно-правового статусу Національної гвардії України, яку складають цільовий, організаційний та компетенційний блоки (елементи). До нього також входять гарантії її діяльності та відповідальність її співробітників (Безпалова, Горбач, 2017).

Науковець А.М. Подоляка пропонує такі структурні елементи адміністративно-правового статусу керівника як посадової особи органу виконавчої влади: права, обов'язки, особливості юридичної відповідальності, які зумовлюються специфікою повноважень керівника органу виконавчої влади, становищем посади керівника у системі управління (Подоляка, 2004: 10).

Структура адміністративно-правового статусу Національної поліції як державного органу – це внутрішня будова та узгоджений порядок розташування відповідних його елементів правової системи: мети, завдань, принципів, повноважень, функцій, компетенцій.

На думку А.В. Танько, адміністративно-правовий статус Національної поліції України містить сукупність таких складників: 1) цільовий – визначається місією поліції щодо сприяння реалізації державної політики у сфері протидії злочинності та забезпечення громадського порядку, забезпечення прав і свобод людини, інтересів суспільства й держави, протидії злочинності, підтримання публічної безпеки, а також надання в межах, визначених законом, послуг особам; 2) організаційний, що віддзеркалює структуру Національної поліції, яка складається з таких підрозділів: кримінальна поліція, патрульна поліція, органи досудового розслідування, поліція охорони, спеціальна поліція, поліція особливого призначення, що мають задовольнити потреби усіх верств населення та структур суспільства у правовому захисті й підтриманні безпеки; 3) компетенційний – пов'язаний із окресленням завдань, функцій, прав та обов'язків, а також ступенем відповідальності правоохоронного органу й окремих його підрозділів і працівників, що визначають орієнтованість їхньої діяльності на захист індивіда та гарантованість законності протидії державі з боку людини з метою захисту власних прав і свобод (Танько, 2020: 37).

О.А. Падалка наголошує, що правовий статус Національної поліції, об'єднуючи собою систему прав, обов'язків та інших юридично значущих аспектів її функціонування, з одного боку, виступає важливою юридичною гарантією нормального (тобто якісного та ефективного) здійснення даним органом влади свого функціонально-цільового призначення, а з іншого – є засобом обмеження його можливостей щодо використання владного ресурсу. Крім того, науковець вказує на недоліки, які характерні для правового статусу Національної поліції, зокрема невизначеність основних функцій поліції, а також повноважень її структурно-функціональних ланок; відсутність чіткого механізму дисциплінарної відповідальності працівників поліції; відсутність конкурсної процедури для заміщення керівних посад в органах поліції тощо. О.А. Падалка наголошує, що ці та інші недоліки і прогалини у правовому статусі Національної поліції породжують сумніви у тому, що даний орган влади працюватиме з очікуваним рівнем якості та ефективності (Падалка, 2016: 10).

На нашу думку, адміністративно-правовий статус Департаменту захисту інтересів суспільства і держави, як окремого підрозділу Національної поліції, також складається із трьох блоків: цільового, організаційно-управлінського та функціонально-компетенційного.

Розглянемо кожен зі складових блоків адміністративно-правового статусу Департаменту захисту інтересів суспільства і держави Національної поліції більш детально.

Призначення *цільового блоку* витікає із мети створення Департаменту захисту інтересів суспільства і держави, яку можна охарактеризувати: забезпечення публічного порядку і безпеки; захист прав, свобод та законних інтересів громадян і публічних осіб. У першу чергу, йдеться про захист матеріальних і духовних інтересів громадян, іноземців та осіб без громадянства, що проявляється в діях Національної поліції щодо запобігання кримінальним та адміністративним правопорушенням; протидії злочинам, розслідування випадків насильства у сім'ї, проведення профілактичних заходів. Окрім вищезазначеного, даний орган захищає і відстоює інтереси державних органів і публічних осіб (державних службовців, працівників органів внутрішніх справ, народних депутатів тощо) від протиправних посягань та перешкоджанню виконання їхніх посадових обов'язків.

Департамент захисту інтересів суспільства і держави Національної поліції є структурним підрозділом центрального органу управління поліції у складі кримінальної поліції, який здійснює оперативно-розшукову діяльність із виявлення, попередження та припинення правопорушень, які посягають на громадську безпеку та порядок, права і свободи людини і громадянина (Офіційний сайт Національної Поліції, 2021).

Основні завдання Департаменту захисту інтересів суспільства і держави Національної поліції, що передбачені його положенням:

1. Організовує та бере участь у забезпеченні реалізації державної політики у сфері забезпечення публічної (громадської) безпеки і порядку, охорони прав і свобод людини, а також інтересів суспільства і держави, протидії злочинності, надання в межах, визначених законом, послуг з допомоги особам, які з особистих, економічних, соціальних причин або внаслідок надзвичайних ситуацій потребують такої допомоги.

2. Здійснює оперативно-розшукову діяльність з попередження, виявлення та припинення правопорушень, у тому числі вчинених учасниками та членами організованих груп і злочинних організацій (Положення «Про Департамент захисту інтересів суспільства і держави Національної поліції», 2020).

Розглянемо *організаційний блок адміністративно-правового статусу Департаменту захисту інтересів суспільства і держави*, який характеризує, як саме побудована внутрішня структура даного органу.

На думку науковців В.А. Панченко, Я.В. Галета, О.В. Черненко, організація – це функція управління, в межах якої здійснюється розподіл робіт між окремими працівниками (їх групами) та узгодження їх діяльності (Панченко, Галета, Черненко, 2019).

Варто зауважити, що загальні відомості про структуру, чисельний склад персоналу, завдання та функції Департаменту захисту інтересів суспільства і держави становлять службову інформацію, яка публічно не розголошується.

Організаційна структура та штат персоналу Департаменту захисту інтересів суспільства і держави затверджуються у встановленому законодавством України порядку.

Згідно зі статтею 1 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» від 21 травня 1997 року № 280/97-ВР делеговані повноваження – повноваження органів виконавчої влади, надані органам місцевого самоврядування законом, а також повноваження органів місцевого самоврядування, які передаються відповідним місцевим державним адміністраціям за рішенням районних, обласних рад (Про місцеве самоврядування в Україні, 1997).

Дослідник П.М. Любченко зазначає, що з юридичної точки зору владне повноваження – це забезпечена законом вимога вповноваженого суб'єкта певної поведінки і дій, звернена до фізичних та юридичних осіб, це вид і міра впливу на учасника правових відносин з метою задоволення його законного інтересу, досягнення певного соціально корисного результату (Любченко, 2001).

За визначенням науковців В.А. Панченко, Я.В. Галета, О.В. Черненко, делегування повноважень – це процес передачі керівником частини будь-якої своєї роботи та повноважень, необхідних для її виконання, підлеглому, який приймає на себе відповідальність за її виконання. За допомогою делегування повноважень встановлюються формальні відносини та посадові зв'язки працівників в організації. Саме вони слугують основою для упорядкування спільної діяльності підрозділів і забезпечують можливості координувати роботу організації (Панченко, Галета, Черненко, 2019).

На нашу думку, повноваження являють собою закріплені за певним державним органом (або конкретною посадовою особою) права, обов'язки і відповідальність за наслідки прийняття та виконання своїх ухвалених рішень.

Департамент очолює начальник, який підпорядковується Голові Національної поліції України, його першому заступнику (заступнику), який координує і контролює діяльність кримінальної поліції відповідно до розподілу функціональних (посадових) обов'язків. Начальник Департаменту призначається на посаду та звільняється з посади у встановленому законодавством України порядку (Положення «Про Департамент захисту інтересів суспільства і держави Національної поліції», 2020).

Власне, самі повноваження Департаменту захисту інтересів суспільства і держави витікають із його Положення затвердженого МВС України, що полягають у здійсненні оперативно-розшукової діяльності із виявлення, попередження та припинення правопорушень, які посягають на громадську безпеку та порядок, права і свободи людини і громадянина в Україні.

До повноважень начальника Департаменту захисту інтересів суспільства і держави Національної поліції відносяться: безпосереднє керівництво діяльністю Департаменту, він організовує виконання завдань, покладених на Департамент, та несе персональну відповідальність за належне виконання завдань і функцій Департаменту; подає для затвердження керівництву Національної поліції України перспективні та поточні плани роботи Департаменту, затверджує плани роботи структурних підрозділів Департаменту; на підставі і на виконання Конституції України та законів України інших актів законодавства України в межах компетенції видає накази організаційно-розпорядчого характеру, дає доручення та приймає рішення, організовує і контролює їх виконання; організовує в межах компетенції цільові перевірки службової діяльності підрозділів ЗІСД, заслуховує звіти їх керівників з питань, що належать до компетенції Департаменту та інше (Положення «Про Департамент захисту інтересів суспільства і держави Національної поліції», 2020).

Функціонально-компетенційний блок адміністративно-правового статусу Департаменту захисту інтересів суспільства і держави Національної поліції закріплений декількома нормативно-правовими актами. Зокрема, Конституцією України 28 червня 1996 р. (Конституція України, 1996), Законом України від 2 липня 2015 року «Про Національну поліцію» (Про Національну Поліцію, 2015), наказом МВС України від 2 липня 2015 року № 796 «Про затвердження Положення про патрульну службу МВС» (Положення «Про патрульну службу МВС», 2015), Положенням «Про Департамент захисту інтересів суспільства і держави Національної поліції», затвердженим наказом Національної поліції України від 15.04.2020р. № 297 ДСК (Положення «Про Департамент захисту інтересів суспільства і держави Національної поліції», 2020). Окрім вищезазначеного, даний орган в своїй роботі керується також: Указами Президента України, Постановами Кабінету

Міністрів України, нормативно-правовими актами Міністерства внутрішніх справ України, міжнародними договорами України тощо.

Зазначимо, що виконання посадових обов'язків та функцій Департаментом захисту інтересів суспільства і держави Національної поліції можливе лише через правові компетенції, закріплені у нормативно-правових актах, положеннях, посадових інструкціях тощо.

Наприклад, у статті 2 Проекту Закону України «Про делеговані повноваження» від 15.02.2008 № 1472-1 розтлумачено, що компетенція – це обсяг повноважень, які закріплені за органом (посадовою особою) відповідно до покладених на нього завдань і функцій (Про делеговані повноваження, 2008).

Так, В.Г. Гриценко справедливо вказує, що компетенція має спеціально визначатися у певних актах нормативного характеру, пов'язуватися із конкретними правами уповноважених органів, кожен з яких має свою сферу відання. Така сфера охоплює як коло прав, так і коло обов'язків, які характеризують здатність особи чи органу приймати юридично значущі рішення. Компетенція в правовому розумінні пов'язується передусім з діяльністю державних органів і ґрунтується на відповідності меті, завданням і функціям як вихідним пунктам її остаточного нормативного формування (Гриценко, 2018: 65).

Варто вказати, що компетенції посадових осіб та керівників органів Національної поліції закріплені в Законі України «Про Національну поліцію» від 2 липня 2015 року № 580-VIII:

- організовують та контролюють виконання поліцією Конституції та законів України, актів Президента України, актів Кабінету Міністрів України, наказів міністерств, а також наказів і доручень Міністра внутрішніх справ України з питань, що належать до сфери діяльності поліції (пункт 2, статті 22);
- виявляють причини та умови, що сприяють вчиненню кримінальних та адміністративних правопорушень, вживають у межах своєї компетенції заходи для їх усунення (пункт 2, статті 23);
- контроль за дотриманням вимог законів та інших нормативно-правових актів щодо опіки, піклування над дітьми-сиротами та дітьми, позбавленими батьківського піклування, вжиття заходів щодо запобігання дитячій бездоглядності, правопорушень серед дітей, а також соціального патронажу щодо дітей, які відбували покарання у вигляді позбавлення волі (пункт 17, стаття 23);
- контроль за дотриманням вимог режиму радіаційної безпеки у спеціально визначеній зоні радіоактивного забруднення (пункт 23, статті 23);
- виконують запити органів правопорядку (правоохоронних органів) інших держав або міжнародних організацій поліції відповідно до закону та міжнародних договорів України (пункт 25, статті 23);
- здійснюють нагляд за дотриманням порядку вихову домашніх тварин (собак) у громадських місцях, за дотриманням вимог у сфері захисту тварин від жорстокого поводження та вживають відповідних заходів у разі порушення законодавства у цій сфері (пункт 33, статті 23);
- поліція для охорони прав і свобод людини, запобігання загроз публічній безпеці і порядку або припинення їх порушення, також застосовують в межах своєї компетенції поліцейські превентивні заходи та заходи примусу (пункт 2, статті 30) (Про Національну Поліцію, 2015).

У результаті проведеного дослідження нами виявлено, що Департамент захисту інтересів суспільства і держави Національної поліції має компетенції у провадженнях за скаргами громадян, здійснює забезпечення фінансово-економічної безпеки України, охорони права, ведення справ з адміністративних правопорушень:

1) забезпечення фінансово-економічної безпеки України. О.М. Резнік вказує, що компетенція правоохоронних органів України як суб'єктів забезпечення фінансово-економічної безпеки являє собою комплексний інститут, який включає повноваження, предмет відання та просторові межі діяльності правоохоронних органів, що захищають фінансово-економічні інтереси держави від внутрішніх і зовнішніх протиправних посягань (Резнік, 2018: 184);

2) охорона права. В.О. Боняк вказує, що правоохоронна діяльність – це здійснюваний в межах чинного законодавства різновид правозастосовної діяльності компетентних державних органів із профілактики і припинення правопорушень, притягнення правопорушників до юридичної відповідальності (Боняк, 2018: 11);

3) веденні справ з адміністративних правопорушень. Так, Законом України «Про Національну поліцію» від 2 липня 2015 року № 580-VIII визначено такі повноваження поліції у сфері адміністративно-юрисдикційної діяльності: виявляти причини та умови, що сприяють вчиненню адміністративних правопорушень, вживати у межах своєї компетенції заходи для їх усунення; вживати заходи з метою виявлення адміністративних правопорушень; припиняти виявлені адміністративні правопорушення; вживати заходи, спрямовані на усунення загроз життю та здоров'ю фізичних осіб і публічній безпеці, що виникли внаслідок учинення адміністративного правопорушення; здійснювати своєчасне реагування на заяви та повідомлення про адміністративні правопорушення або події; у випадках, визначених законом, здійснювати провадження у справах про адміністративні правопорушення, приймати рішення про застосування адміністративних стягнень та забезпечувати їх виконання; доставляти у випадках і порядку, визначених законом, осіб, які вчинили адміністративне правопорушення тощо (Про Національну Поліцію, 2015).

Висновки та перспективи подальших досліджень.

Національна Поліція є головним державним правоохоронним органом в Україні, що зумовлює специфіку її адміністративно-правового статусу в системі права.

Під адміністративно-правовим статусом Департаменту захисту інтересів суспільства і держави Національної поліції України слід розуміти його правове положення в системі державного управління

та правоохоронної діяльності, що характеризується закріпленням у законодавстві України мети його роботи, завдань, положень, функцій, повноважень, обов'язків, гарантій та відповідальності, що дозволяє йому бути активним учасником адміністративно-правових відносин.

Визначено, що адміністративно-правовий статус Департаменту захисту інтересів суспільства і держави, як окремого підрозділу Національної поліції, також складається із трьох блоків: цільового, організаційно-управлінського та функціонально-компетенційного.

Призначення цільового блоку витікає з мети створення Департаменту захисту інтересів суспільства і держави, яку можна охарактеризувати як забезпечення публічного порядку і безпеки; захист прав, свобод та законних інтересів громадян і публічних осіб.

Організаційний блок адміністративно-правового статусу Департаменту захисту інтересів суспільства і держави характеризує, як саме побудована внутрішня структура даного органу. Варто зауважити, що загальні відомості про структуру, чисельний склад персоналу, завдання та функції Департаменту захисту інтересів суспільства і держави становлять службову інформацію, яка публічно не розголошується. Організаційна структура та штат персоналу Департаменту захисту інтересів суспільства і держави затверджуються у встановленому законодавством України порядку.

Функціонально-компетенційний блок адміністративно-правового статусу Департаменту захисту інтересів суспільства і держави Національної поліції регулюється нормативно-правовими актами, зокрема Законом України від 2 липня 2015 року «Про Національну поліцію», Положенням «Про Департамент захисту інтересів суспільства і держави Національної поліції», затвердженим наказом Національної поліції України від 15.04.2020 р. № 297 ДСК. Виконання посадових обов'язків та функцій Департаментом захисту інтересів суспільства і держави Національної поліції можливе лише через правові компетенції, закріплені в нормативно-правових актах, положеннях, посадових інструкціях тощо.

Список використаних джерел:

1. Адміністративна діяльність Національної поліції : навч. посібник / кол. авт. ; кер. авт. кол. к.ю.н., засл. юрист України В.А. Глуховець. Дніпро : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2017. 248 с.
2. Бахрах Д.Н. Административная ответственность граждан в СССР : учебное пособие. Свердловск : Изд-во Урал. ун-та, 1989. 204 с.
3. Безега В.В. Загальна характеристика адміністративно-правового статусу національної поліції як суб'єкта сектору безпеки і оборони. *Підприємництво, господарство і право*. 2020. № 4(290). С. 99–103.
4. Безпалова О.І., Горбач Д.О. Поняття та структура адміністративно-правового статусу Національної гвардії України. *Форум права*. 2017. № 5. С. 31–38.
5. Власенко Д. Адміністративно-правовий статус національної поліції України. *Jurnalul juridic național: teorie și practică*. 2016. № 5. С. 43–47.
6. Гриценко В.Г. Компетенція правоохоронних органів. *Наукові записки ЦДПУ імені В. Винниченка. Серія: Право*. 2018. Випуск 4. С. 64–69.
7. Департамент захисту інтересів суспільства і держави Національної Поліції України / Офіційний сайт Національної Поліції. URL: <https://www.npu.gov.ua/about/struktura/struktura/departament-zaxistu-interesiv-susplstva-i-derzhavipaczionalnojipoliciziji-ukrajini.html>.
8. Забезпечення прав людини у правоохоронній діяльності : навч. посібник. 2-е вид. перероб. і доп. / Кол. авт.; за ред. д.ю.н., доц. В.О. Боняк. Дніпро : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ ; Ліра ЛТД, 2018. 260 с.
9. Конституція України 28 червня 1996 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#Text>.
10. Любченко П.М. Компетенція суб'єктів місцевого самоврядування. Харків : Модель Всесвіту, 2001. 224 с.
11. Майоров В.В. Національна Поліція України та властивості її адміністративно-правового статусу. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2020. № 2. С. 90–92.
12. Небеська М.С. Сутність адміністративно-правового статусу працівників національної поліції в Україні. *Держава та регіони. Серія: Право*. 2021. № 2(72). С. 72–75.
13. Падалка О.А. Адміністративно-правовий статус Національної поліції України : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07 ; Харк. нац. ун-т внутр. справ. Харків, 2016. 23 с.
14. Панченко В.А., Галета Я.В., Черненко О.В. Основи менеджменту : навчальний посібник для студентів економічних спеціальностей. Центральноукраїнський педагогічний університет імені Володимира Винниченка. Кропивницький. Дніпро : Середняк Т. К., 2019. 452 с.
15. Панчишин А.В. Поняття, ознаки та структура категорії «правовий статус». *Часопис Київського університету права*. 2010. № 2. С. 95–98.
16. Парханов Г.Р. Адміністративно-правовий статус Національної поліції України як суб'єкта здійснення превентивної діяльності: поняття та структура. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Юриспруденція*. 2018. Вип. 36, т. 1. С. 144–147.
17. Подоляка А.М. Адміністративно-правовий статус Державної автомобільної інспекції МВС України : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07 «Теорія управління; адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право»; Національний університет внутрішніх справ. Харків, 2004. 19 с.
18. Положення «Про Департамент захисту інтересів суспільства і держави Національної поліції» : наказ Національної поліції України від 15.04.2020 р. № 297 ДСК. URL: <http://tranzit.ltd.ua/nakaz/files/Наказ%20НП%20297%20-%2015042020%20положення%20ДЗІСД.pdf>.
19. Положення «Про патрульну службу МВС» : Наказ МВС України від 2 липня 2015 року № 796. URL: <https://zakon>.

- rada.gov.ua/laws/show/z0777-15#Text.
20. Про делеговані повноваження : Проект Закону України від 15.02.2008 № 1472-1. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/JF14W01A?an=28>.
  21. Про місцеве самоврядування в Україні : Закон України від 21 травня 1997 року № 280/97-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-вр#Text>.
  22. Про Національну Поліцію : Закон України від 2 липня 2015 року № 580-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19#Text>.
  23. Рєзнік О.М. Компетенція та повноваження правоохоронних органів із забезпечення фінансово-економічної безпеки України. *Науковий вісник ХДУ. Серія: Юридичні науки*. Том 1. № 2(2018). С. 181–184.
  24. Скакун О.Ф. Теорія держави і права : підручник. Харків : Консум, 2001. 656 с.
  25. Словник української мови: в 11 тт. / АН УРСР. Інститут мовознавства; за ред. І.К. Білодіда. Київ : Наукова думка, 1970–1980. 789 с.
  26. Тянько А.В. Адміністративно-правовий статус органів Національної поліції України як суб'єкта реалізації державної політики у сфері забезпечення прав і свобод людини. *Право і Безпека*. 2020. № 1. С. 32–38.
  27. Теория государства и права : курс лекций / под ред. Н.И. Матузова, А.В. Малько. Москва : Юность, 1997. 672 с.

References:

1. Hlukhoveria V.A. (Eds). (2017). *Administratyvna diialnist Natsionalnoi politsii* [Administrative activities of the National Police] : Navch. posibnyk. Dnipro : Dniprop. derzh. un-t vnutr. sprav. 248 p. [in Ukraine].
2. Bakhrakh, D.N. (1989). *Admynystratyvnaia otvetstvennost hrazhdan v USSR* [Administrative responsibility of citizens in the USSR] : uchebnoe posobyie. Sverdlovsk : Yzd-vo Ural. un-ta. 204 p. [in USSR].
3. Bezeha, V.V. (2020). Zahalna kharakterystyka administratyvno-pravovoho statusu natsionalnoi politsii yak subiekta sektoru bezpeky i oborony [General characteristics of the administrative and legal status of the national police as a subject of the security and defense sector]. *Pidpriemnytstvo, hospodarstvo i pravo*. № 4 (290). P. 99–103. [in Ukraine].
4. Bezpalova, O.I., Horbach, D.O. (2017). Poniattia ta struktura administratyvno-pravovoho statusu Natsionalnoi hvardii Ukrainy [The concept and structure of the administrative and legal status of the National Guard of Ukraine]. *Forum prava*. № 5. P. 31–38. [in Ukraine].
5. Vlasenko, D. (2016). Administratyvno-pravovyi status natsionalnoi politsii Ukrainy [Administrative and legal status of the National Police of Ukraine]. *Jurnalul juridic național: teorie și practică*. № 5. pp. 43-47. [in Moldova].
6. Hrytsenko, V.H. (2018). Kompetentsiia pravookhoronnykh orhaniv [Competence of law enforcement agencies]. *Naukovi zapysky TsDPU imeni V. Vynnychenka. Serii: Pravo*. Vypusk 4. pp. 64-69. [in Ukraine].
7. Departament zakhystu interesiv suspilstva i derzhavy Natsionalnoi Politsii Ukrainy [Department for the Protection of the Interests of Society and the State of the National Police of Ukraine]. Ofitsiyni sait Natsionalnoi Politsii. URL: <https://www.npu.gov.ua/about/struktura/struktura/departament-zaxystu-interesiv-suspilstva-i-derzhavi-nacjonalnoji-policziji-ukrajini.html> [in Ukraine].
8. Boniak, V.O. (Eds). (2018). Zabezpechennia prav liudyny u pravookhoronni diialnosti [Ensuring human rights in law enforcement] : navch. posibnyk. –2-e vyd. pererob. i dop. Dnipro : Dniprop. derzh. un-t vnutr. sprav ; Lira LTD. 260 p. [in Ukraine].
9. Konstytutsiia Ukrainy [Constitution of Ukraine] (1996, chervnia 28). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254k/96-вр#Text> [in Ukraine].
10. Liubchenko, P.M. (2001). Kompetentsiia subiektiv mistsevoho samovriaduvannia [Competence of local governments]. Kharkiv : Model Vsesvitu, 2001. 224 p. [in Ukraine].
11. Maiorov, V.V. (2020). Natsionalna Politsiia Ukrainy ta vlastyvosti yii administratyvno-pravovoho status [National Police of Ukraine and properties of its administrative and legal status]. *Yurydychnyi naukovyi elektronnyi zhurnal*. № 2. pp. 90-92. [in Ukraine].
12. Nebeska, M.S. (2021). Sutnist administratyvno-pravovoho statusu pratsivnykiv natsionalnoi politsii v Ukraini [The essence of the administrative and legal status of national police officers in Ukraine]. *Derzhava ta rehiony. Serii: Pravo*. № 2 (72). pp. 72-75. [in Ukraine].
13. Padalka, O.A. (2016). *Administratyvno-pravovyi status Natsionalnoi politsii Ukrainy* [Administrative and legal status of the National Police of Ukraine] : avtoref. dys. ... kand. yuryd. nauk : 12.00.07; Khark. nats. un-t vnutr. sprav. – Kharkiv. 23 p. [in Ukraine].
14. Panchenko, V.A., Haleta, Ya.V., Chernenko, O.V. (2019). *Osnovy menedzhmentu* [Fundamentals of management] : navchalnyi posibnyk dlia studentiv ekonomichnykh spetsialnostei. Tsentralnoukrainskyi pedahohichnyi universytet imeni Volodymyra Vynnychenka. Kropyvnytskyi – Dnipro : Seredniak T. K. 452 p. [in Ukraine].
15. Panchyshyn, A.V. (2010). Poniattia, oznaky ta struktura katehorii "pravovyi status" [The concept, characteristics and structure of the category "legal status"]. *Chasopys Kyivskoho universytetu prava*. № 2. pp. 95-98. [in Ukraine].
16. Parkhanov, H.R. (2018). Administratyvno-pravovyi status Natsionalnoi politsii Ukrainy yak subiekta zdiisnennia preventyvnoi diialnosti: poniattia ta struktura [Administrative and legal status of the National Police of Ukraine as a subject of preventive activities: concept and structure]. *Naukovyi visnyk Mizhnarodnoho humanitarnoho universytetu. Serii: Yurysprudentsiia*. Vyp. 36, t. 1. pp. 144-147. [in Ukraine].
17. Podoliaka, A.M. (2004). Administratyvno-pravovyi status Derzhavnoi avtomobilnoi inspektsii MVS Ukrainy [Administrative and legal status of the State Automobile Inspectorate of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine] : avtoref. dys. ... kand. yuryd. nauk : 12.00.07 «Teoriia upravlinnia; administratyvne pravo i protses; finansove pravo; informatsiine pravo» ; Natsionalnyi universytet vnutrishnikh sprav. Kharkiv. 19 p. [in Ukraine].

18. Polozhennia «Pro Departament zakhystu interesiv suspilstva i derzhavy Natsionalnoi politsii» [Regulation "On the Department for the Protection of the Interests of Society and the State of the National Police"] : nakaz Natsionalnoi politsii Ukrainy (2020, April 15). № 297 DSK. URL: <http://tranzit.ltd.ua/nakaz/files/Nakaz%20NP%20297%20-%2015042020%20polozhennia%20DZISD.pdf> [in Ukraine].
19. Polozhennia «Pro patrolnu sluzhbu MVS» [Regulations "On the patrol service of the Ministry of Internal Affairs":] : Nakaz MVS Ukrainy (2015, July 2). № 796. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0777-15#Text> [in Ukraine].
20. Pro delehovani povnovazhennia [On delegated powers] : Proekt Zakonu Ukrainy. (2008, February 15). № 1472-1. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/JF14W01A?an=28> [in Ukraine].
21. Pro mistseve samovriaduvannia v Ukraini [About local self-government in Ukraine] : Zakon Ukrainy (1997, May 21). № 280/97-VR. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-vr#Text> [in Ukraine].
22. Pro Natsionalnu Politsiiu [About the National Police] : Zakon Ukrainy (2015, July 2). № 580-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19#Text> [in Ukraine].
23. Riezniuk, O.M. (2018). Kompetentsiia ta povnovazhennia pravoohoronnykh orhaniv iz zabezpechennia finansovo-ekonomichnoi bezpeky Ukrainy [Competence and powers of law enforcement agencies to ensure financial and economic security of Ukraine]. *Naukovyi visnyk KhDU. Serii: Yurydychni nauky*. Tom 1. № 2 (2018). pp. 181-184. [in Ukraine].
24. Skakun, O. F. (2001). Teoriia derzhavy i prava [Theory of state and law] : pidruchnyk. – Kharkiv: Konsum. 656 p. [in Ukraine].
25. Bilodida, I.K. (Eds). (1979) Slovyk ukrainskoi movy [Dictionary of the Ukrainian language] : v 11 tt. / AN URSSR. Instytut movoznavstva. Kyiv : Naukova dumka, 1970-1980. 789 p. [in Ukraine].
26. Tanko, A.V. (2020). Administratyvno-pravovyi status orhaniv Natsionalnoi politsii Ukrainy yak subiekta realizatsii derzhavnoi polityky u sferi zabezpechennia prav i svobod liudyny [Administrative and legal status of the bodies of the National Police of Ukraine as a subject of implementation of state policy in the field of human rights and freedoms]. *Pravo i Bezpeka*. № 1. pp. 32–38. [in Ukraine].
27. Matuzov, N.Y., Malko, A.V. (Eds). (1997). Teoriya hosudarstva y prava [Theory of Government and Rights]. M. : Yunost. 672 p. [in Russian].